

De 11323

1000
Dern

J. Willmet. / 6.25 -

1794. Est liber unus omnium rarissimus, cuius
cuncta fere exempla, paucissimis tantum
exceptis, insigni infortunio perierunt. conf.
Lat. H. N. Schultensii, et Vogt.

P O E M A
T O G R A I,

cum Versione Latina

JACOBI GOLII

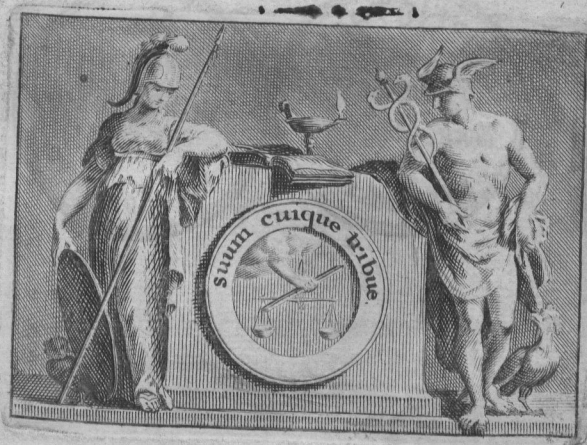
hactenus inedita.

Quam ex M^{to} Goliano

præfatione, & notis quibusdam

auctam edidit

MATTHIAS ANCHERSEN.
HEINRICH THORBECKE

TRAJECTI AD RHENUM,
Apud GULIELMUM BROEDELLET. 1707.

PERILLUSTRI ET NOBILISSIMO
DOMINO,
FRIDERICO
ROSTGARDO,
S.R.M. DANIÆ & NORVEGIÆ, &c.
JUSTITIÆ CONSILIARIO,
SUPREMO ARCHIVORUM
PRÆFECTO, &c. &c.

*Literarum Humaniorum, adeoque
Orientalium,*

MÆCENATI SPECTA-
TISSIMO.

 Uod pridem olei operæ-
que in vindicandas à func-
sto interitu POETA-
RUM DANORUM
DELICIAS, Mæcenas lon-
gè

A 2

DEDICATIO.

gè æstimatissime, gloriosè insum-
psisti; hodièque in eruendas A R-
CHIVORUM Septentrionalium
membranas pari cum laude confers;
id, quantâ Poëtas, MSS:torumque E-
ruditissimorum Restauratores æstima-
tione metiaris, luculenter testatum fa-
cit. Hinc est, ut, quicquid vel in
vernacula nostra Poësi effingit Spiri-
tus Divinior, vel in alia exornanda
commentatur cælestissima ingenii so-
lertia, ad Lares Tuos, Tuumque præ-
sidium ex Arctoo nostro orbe confluat.
Proinde, ne diutius exulet V E R-
SIO hæc LATINA TOGRAICI
POEMATIS, à Celeberr. Jac. GO-
LIO concinnata, mecum ad fores pa-
trocinii Tui pudibunda divertitur, non
dubitans, quin Per-Illustri Tuo No-
mini sacram irretortô oculô frontèque
excipias expansissimâ. Licentiam in
Te nobis facit, non illa Tua solùm Græ-
carum Latinarúmque, quarum absolu-
tissimum es compendium, Antiqui-
tatum scientia; sed & dignissima Tantô
Mæ-

DEDICATIO.

Mæcenate Literaturæ Arabicæ (quâ quid unquam in Literis politius?) cognitio, non superficialia illa & umbratilis, sed vera, sed solida, sed profunda. Nondum istius dieculæ, VIR MAXIME, dememini, quâ mihi in exteras abituro regiones, in vastissimum illud Bibliothecæ Tuæ, omni Literarum Humaniorum genere instructissimæ, theatrum, ut sæpius antea, deducto; & visis diu rarissimorum in omni scientia MSS^{torum} Monumentis, tandem etiam ad pluteos Tuos Orientales constituto, non ignotos modo mihi Codices, ad miraculum usque in Oriente descriptos, sed & elegantissimum illum in Octava (ut dicunt Typographi) forma Librum Arabicum, quem Tu ipse Romæ, editi sub Maronitis profectûs testem nitidissimè conscripseras, ostendisti; ratus, tirocinia nostra in Hebræis deposita, in Arabicis quoque, ut affinis, castris militasse. Sed quàm egregiè animi tunc tui falsus esses, de-

D E D I C A T I O .

claravit illicò ingloria , sed simul ingenua, ignorantiaë confessio. Cui, tantum aberat, ut succenderes, ut me è contrario ad tractanda illa Sacra vehementiùs inflammares. Ac ne consilio isti saluberrimo obsequium meum defuisse credas, ecce! Tibi, Vir Amplissime, testimonium qualecunque, non insalutatas à me in his oris fuisse Arabicas Musas. Quarum, dum vixit, Præsidem, hic pro me Interpretem mitto, nempe Jacobum GOLIUM, quem vel nominasse est laudasse: de quo dicere ausim, quod de Tito Aristone Plinius: Literæ (Orientales) bonæque artes summum in illo uno homine periculum adiere. Et profectò de iis conclamatum esse videretur, nisi reviviscentium earundem expectationem non sustinerent modò, sed & spem omnibus indubiam, eruditissimîs suis scriptis, facerent in Gallia *Gallandius*; in Anglia *Sikius*; in Belgio *Relandus*; in Dania *Steenbuckius*; in regionibus aliis *Alii*.
Parvum

DEDICATIO.

vum autem hoc opusculum, quod ex officina GOLIANA prodiit, TIBI, Literarum Orientalium Æstimator acerrime ROSTGARDE (prætermiffâ debitâ ingentium in me meritorum Tuorum deprædicatione, quæ tacitâ grati animi reverentiâ, quàm publicô encomiô, æstimari extollique mavis) dicare sustinui; certissimus, restitutionem hujus, elaboratæ à Tanto Viro, & tam longâ oppressæ nocte VERSIONIS, TIBI, qui, quantô temporis laborisque stet impendiô vel tantuli Poëmatis Paraphrasis, optimè nôsti, non injucundam fore. Bene vale, Mæcenas Per-Illustris, canesce Reipublicæ Literariæ bono, nec dedignare submissum

Trajecti ad Rhenum,
pridie Cal. Jun.
A^o. MDCCVI I.

*Amplitudinis Tuæ
cultorem*

MATTHIAM ANCHERSEN.

PRÆ-

PRÆFATIO.

§. I. Occasio editio-
nis.

On cramben bis terve coctam, sed carmen Arabicorum Poëtarum Coryphæi, maturò Illustris GOLII judiciò recoctum, tibi, Lector Humanissime, hic repono. Salivam, non bilem, id Tibi moturum credo, modò Orientalium cupediæ aviditate motus, non primis modò id labiis degustare, sed laxò ore devorare volueris. Animum hæc quondam Ambrosiâ suum non leviter pavit, sed lautissimè exsaturavit Maximus Orientalium in Europa Literarum Sator & Stator JACOBUS GOLIUS; quin, ut Phil-Arabes ad ejusdem ganeæ pollectum invitaret, opipara VERSIONIS LATINÆ antecania præmisit. Quorum tamen geniali apparatu hiantes corvos graviorum, quibus divulgandis districtus erat Vir Celeberrimus, interclusit Operum interventus; &, quæ eundem mox ab oculis omnium amovit, injuria temporis. Repotia nunc verò ista manibus meis ingessit non caca, cui aliàs quicquid Virgulâ nanciscimur Divinâ, in acceptis fertur, sors; sed incredibilis in me immerentem animi propensio Nobilissimi & longè Celeberrimi HADRIANI RELANDI, Linguar. Orient. in inçlyta hac Acad. Ultraject. PROFESSORIS dignissimi; qui MS. hoc GOLIANUM ex instructissi-

ma

P R Æ F A T I O.

ma & incomparabili Bibliothecæ suæ Orientalis supellectile ultrò mihi dedit, non diuturnioribus abdendum tenebris, sed publicæ in communes usus luci exponendum. Nec mirum. Satis diu in umbraculis delituit hæc *V E R S I O*, suos injustè passa Manes; dignissima, quæ funere suo, ut Phenix Arabica, accessione Solis animata, gloriose renasceretur. Lactentes itaque Musas meas Arabicas in vota & jussa sua non traxit, sed illicò rapuit primus opella adspectus, ratas, salvâ Manium Golianorum reverentiâ, fieri non posse, ut cum blattis & tineis luctaretur illud, quod impigrè eluctatus fuerat Orientalium Laborum Hercules *G O L I U S*. Auxit quoque voluptatem promovendî publici emolumenti animus, spe plenus, futurum, ut vestigia hæc haud dubiè sequantur majorum vigiliarum *MSS^a Goliانا*, tenebris injustè damnata, uti * Barulcus Heronis

B

ronis

* Titulus Libri in Codice MSto. quem vidi, hic est.

المقالات الثلاث من كتاب ايرن في
رفع الاشياء الثقيلة امر باخر اجها من اللغة
البويانية الي اللغة العربية ابو العباس
احمد بن المعتصم وتولي ترجمته قسطا
ابن لوقا البعلبيكي:

i. e. Libri

P R Æ F A T I O.

ronis Mathematici cum versione Latina, non omnibus absoluta numeris; & , qua pralum, superstitie GOLIO, poscebat, Historia Timuri, nitidissime descripta, &c. qua non ignorantum nobis Musæorum cimelia sunt, non sine gravi Literarum Orientalium detrimento suppressa.

§. II. Usus. Neque nullò se usu Phil-Arabi commendabit hac Versio, editioque. Habes hic L. B. exiguam aliquam palæstram, in qua vires ingenii periclitari potes, adjecturus scitè TOGRAICO POEMATI puncta, qua consultò omisimus, exemplò Magni Golii in Historia Timuri; cùm tamen liber nullus tantoperè egeat vocalibus, atque ille, adeò difficili stilò conscriptus, ut ad Arabici studii metam pervenisse censeatur, & palmam ferre, qui unum hoc ejus stadium ritè confecerit; teste Cl. Golio in præf. ad illam Histor. edit. Lugd. Bat. 1636. Cui annuit Vir Insignis Levinus Warnerus in Epist. de Stilo Histor. Timuri edit. Lugd. Batav. 1644. Animum quoque deliniet utriusque Versionis examen, ut juxta purpuram purpura dijudicari queat. Miraberis hic dis-

i. e. Libri tres Heronis de levandis gravibus, quos de Lingua Græca in Arabicam transferri jussit Abu L'Abas Ahmed Ibn Motazim, & interpretationi præfecit Costam, Filium Luca Baalbecensem, i. e. Helio-politam.

P R Æ F A T I O.

cordem Tantorum Virorum concordiam, quæ palmam utrique, ad summum gloriæ Laudisque culmen provehendo, dubiam suspendit. Proinde POCOCKIANÆ existimationi me hæc GOLII versione quidquam machinari, cave existimes. Fuere ambo (quis ignorat?) Viri in Orientalibus, quos tunc habuit Europa, versatissimi. Utrumque, credo, latuit alterutrius labor. Seniore verò Pocockianâ esse Versionem hanc Golianam, demonstrat, quò usus est Autor noster, exemplar, edit. à Celeberr. Erpenio Lugd. Bat. 1629, in octavo. Denique hinc discas, non crassâ Minervâ, non crudô iudiciô propellendam in forum Literarium versionem aliquam Arabicam, quod non sine irreparabili existimationis suæ damno experti sunt Phaëthontes quidam Arabici; quippe in ditissima Linguarum omnium Arabici Idiomatis affluentia sæpissimè prius vertendus est stilus, quàm animus Autoris, verumque loci sensum (quod fusius probat gemina hujus Carminis versio) assequi valeas.

*Ac ne ignores, Lector Amicissime, quis s. III. Poë- fuerit hujus Poëmatis Auctor, ecce Tibi vi- matis Au-
tam ipsius, descriptam ex Bibliotheca Orient. ctor ejus-
quam dedit τῆς Ἀνατολῆς βιβλιοθήκη ἐμφυ- que vita.*

D'Herbelot p. m. 1027. col. 1. THO-
 „ GRAI. Mouiad eddin Abou Ismäil Ben
 „ A'li Ben Mohammed, Ben Abdalsamad

P R Æ F A T I O.

„ *Raschid eddin, Al Esfabani, Al Thograi.*
 „ *Nom d'un Personnage très-Illustre de son*
 „ *temps, tant par ses Ouvrages en vers, &*
 „ *en prose, que par l'amitié des Princes Selgiu-*
 „ *cides dont il a été honoré, & par les char-*
 „ *ges, qu'il a exercées dans leurs Etats. Ben*
 „ *Schunah, en parlant de luy, écrit qu'il eut*
 „ *d'abord de l'employ à la Cour de Malek-*
 „ *schah fils d'Alp Arslan de la race de Sel-*
 „ *giucides, & que le Sultan Massoud de la*
 „ *même Maison le fit son Vizir; mais, que*
 „ *ce Prince ayant été défait dans un combat par*
 „ *son frere Mahmoud Thograi; car, c'est ainsi*
 „ *qu'on l'appelloit communement, fut fait pri-*
 „ *sonnier, & perdit ainsi la tête. En le fai-*
 „ *sant mourir, le Sultan Mahmoud allegua*
 „ *pour cause qu'il avoit reconnu que c'étoit un*
 „ *infidele & un impie. Il y a un Divan, ou*
 „ *Recueil de ses Poësies, & un Poëme cele-*
 „ *bre, intitulé, Lamiat alâgem, à cause, que*
 „ *la dernière consonne de chaque rime, est un*
 „ *Lam, ou un L. Il est aussi Auteur d'un Li-*
 „ *vre écrit en Prose, dont le titre est, Erschad*
 „ *alaoulad, qui semble être un Traité de l'E-*
 „ *ducation des enfans. Thograi fut mis à*
 „ *mort l'an 513. de l'Hegire, ce qui luy a*
 „ *fait donner les titres d'Imam Al Schehid;*
 „ *c'est-à-dire, L'Imam Martyr. Car, ceux*
 „ *que les Princes du Musulmanisme font mou-*
 „ *rir,*

P R Æ F A T I O.

,, rir , sont appelez Martyrs. L'Auteur du
 ,, Rabi alakbiar , luy donne les titres de , Ke-
 ,, thir Alfadh , abondant , ou riche en vertus
 ,, & en belles qualitez , qui est ce que les I-
 ,, taliens appellent , virtuoso ; lathif althebâ ,
 ,, naturellement agréable , & faisant bon ac-
 ,, cueil à tout le monde ; Faïek abel âsfo fil
 ,, nadhm v. alnathr , le plus excellent Ecrivain
 ,, de son siècle , en Vers , & en Prose. Vide
 plura de hoc Thograi apud eundem Herbelotum
 in Biblioth. Orient. p. m. 654. col. 2. & col. 2.
 pag. sequ. & idem ibid. pag. 511. col. 1. Dicit
 de Autore Lamici Persici Thograi : l'Auteur ,
 ,, qui le (sc. Lamiat) composa en forme de Sa-
 ,, tire contre les mœurs de son temps , étoit na-
 ,, tif d'Ispahan , & vivoit l'an 505. de l'He-
 gire dans la ville de Bagdet.

Te hic , mi Lector , cognitione hujus L A- §. IV. Ti-
 M I C I , ejusque tituli , multitudinis , tulus opu-
 & encomii , quò hoc præ reliquis miri- sculi
 ficè extulit splendidissimus Orientalium Pha- لامية
 rus D'Herbelot , fraudare religioni duco. العجم
 que ita ille in Biblioth. Orient. p. m. 511. col. 1.
 ad vocem L A M I A T. Poème , dont tou-
 tes les rimes se terminent par une lettre , que
 les Arabes appellent Lam. C'est nôtre L. Il y
 a trois de ces Poèmes , qui sont fort estimez
 dans l'Orient. Le premier , qui porte le nom
 de Lamiat al Arab , le Lamiat des Arabes ,

P R Æ F A T I O.

à été composé par Schafari. Le second intitulé *Lamiat al Agem*, le *Lamiat* des étrangers ou de Persiens, à pour Auteur *Abou-Ismaïl Housfain Ben Ali al Effahani*, surnommé al *Thograi*. Le troisième est d'*Abou Mansour Maouhoub*. L'on trouve encore un quatrième *Lamiat*, qui porte le titre particulier d'*Ebniat a la fâalsi tasrif*, qui est dans la Bibliothèque du Roy, num. 1098. mais c'est un ouvrage purement grammatical, qui traite de la construction des Verbes Arabes. De tous ces quatre Poëmes intitulez *Lamiat*, celui de *Thogray* est le plus fameux, & le plus élégant de tous.

s. V. Ingenio opuscu li قصيدة
 Plenissimum spiritu Arabicò Poëma, de excelso erecti pectoris Genio, qui, etiam ringente Fortunâ, dignissimorum felicitate Virorum contemptrice & hoste, & inertium fungorum caca stolidaque faultrice, ludicra Sortis bona masculo ac contemptore animo rejicit, ad eminentissimum gloriæ culmen viriliter eluctatus, hic concinnaturus noster **T O G R A F O** majestati thematicis temperasse videtur genus Carminis Excelsum, v. uti apud Arabes vocatur Expansum, insignitum nomine قصيدة Etenim dicente Cl. Fabricio, in Specim. Arabico p. m. 177. Carmen apud Arabes distinguitur in Breve & Longum. Breve dicitur قطعة quasi truncatum & amputatum, nec pluribus, quam septem versibus constat. Longum venit nomine (quod
 hic

P R Æ F A T I O.

hïc est) قصيدة , quò insigniuntur carmina ;
 quæ plures , quàm septem continent versus :
 sive ea comprehendant decem , sive centum , si-
 ve mille. Adeò ut Autor Kamusii non possit ,
 quod facit , ejusmodi Kalida v. Carmen ad
 paucitatem trium versuum redigere ; sed po-
 tiùs debeat agnoscere aliorum , quàm adducit ,
 sententiam , qui istiusmodi carmen non paucio-
 ribùs , quàm sedecim constare debere versibùs
 statuunt : teste Celeberr. Pocockiò in Notis. S.
 ad hoc Carm. Togr. p. 2. Caterum vexavit , ne-
 scio quomodo , Lexicographos vocis قصيدة in-
 terpretatio. Familiam ducat Celeberr. Gigg-
 jus qui in Lex. Tom. 3. p. m. 1244. vertit per Epi-
 gramma duplici hemistichio , vel sexdecim.
 Epigramma absolutum ; Elegia. Angelus à S.
 Joseph in Gazophylac. Persic. p. 294. vertit per
 Poëma , sed sine ulteriori explicatione. Cl. Er-
 penius in Lex : MS. Arabico , quod contuli ,
 per Carmen longum , & hoc sensu occurrit in
 Histor. Sarac. p. 108. ubi Merwan dicitur reci-
 tãsse قصيدة , i. e. Carmen , quod ibi dicitur fuis-
 se سبعون بيتا , i. e. 70. Distichorum , pro qui-
 bus totidem drachmas recepit. Illustris Pfo-
 cokius vocem reddidit Latine Carmen ; sed
 Excellentiss. noster GOLIUS hïc reddit Poë-
 ma , factã sibi hujus Versionis licentia ex Zjeu-
 hari suo , quem citat in Lex. Arab. p. 1914,
 qui interpretatur vocem per Poëma , justò ver-
 suum

P R Æ F A T I O.

suum numerò constans. Cui quoque versioni amicissimus esse videtur ipse Dn. Pocockius, qui in *Not. S. ad H. L. vocem* ter ita explicuit. Nam quamvis res eòdem pæne recidat, latius tamen sumitur Poëma, quàm Carmen; quod & de uno versu & Disticho posse dici docebunt Lexicographi Latini; sed Poëma non nisi de pluribus usurpatur. Quicquid sit, hoc verissimum est, Carmina longiora Arabica ab Arabibus vocari قصيدة; ita Poëma Abu' l'ola Ahmed, &c. quod est √ Lam-Elif, & constat 81. Distichis, vocatur à Cl. Golio. p. 227. in *Gramm. Erpen. edit. Lugd. Bat. 1656.* Ita Carmen Arab. Avicennæ quod constat 19. Distichis vocatur, impress. Lugd. Bat. 1633. & sexcenta alia tam MSS. quàm impressa.

§. VI. Genus Carminis quo conscriptum est Poëma Tograi.

Phil-Arabi, reor, gratam fore cognitionem Metri, quo concinnatum est hoc **T O G R A I P O E M A**, quod ne cum Magno Pocockio in sua editione prætereamus, non gravabimur adscribere, quid de hujus Metri legibus & scansione doceat Samuel Clericus in *Profo-dia Arabica impress. in octavo Oxon. 1661.* Atque ita ille l. c. p. m. 62. & sequ. ait: Locus hic postulat, ut de Carmine Tograi, quod nunc damus, nonnihil dicatur: Pertinet enim illud ad Genus **EXPANSUM** i. e. (ad primi Circuli, qui vocatur, الدائرة المختلفة *Addayérato l' mochtalesto*, Circulus Varius vel di-

P R Æ F A T I O.

~~est~~ discrepans, ob diversitatem pedum quinqueliterorum & septiliterorum alternatim in eo positorum. vid. l. cit. p. m. 7. tertium & ultimum genus, dictum البسيط Albesito, Expansum vid. ibid. p. 51.) & quidem ad primam ejus speciem, quæ Arudam & Darbam pariter Chabnatas habet, hæc mensurâ, مَسْنَعْلَن فاعْلَن مَسْنَعْلَن مَسْنَعْلَن فاعْلَن مَسْنَعْلَن فاعْلَن مَسْنَعْلَن فاعْلَن مَسْنَعْلَن فاعْلَن. Ea in versu ejus secundo exactè observatur, cujus hæc est scansio:

مجدياخي رنومج دياوولن شرعن
و ششمسرا دضحا كشمسرا طفلي:

quæ Latinis literis descripta sic sonant.

Mezdijachi tranvamaz dijavalan sherâon
Vashshemfora daddhoâ Kashshemfifit tefali.

(Hic juxta pedes & scansionis leges voces distinguuntur, nam aliter scribi & legi monstrat ipsa carminis inspectio :) Nec quenuquam movere debet, quod litera quiescens in fine versus nulla cernatur, quam hic in scansione exhibuimus, cum versus quiescente terminari semper intelligatur; qua pro ratione vocalis ultima, est vel *أ*, vel *ي*, vel *و*, ut supra aliquoties dictum.

Zebafam in toto carmine haud aliam, præter Chabnam, reperire est, cujus exemplum primi versus primus exhibet; ubi litera quiescente

C

ali-

P R Æ F A T I O.

elisa, pro مستعلن habetur مغعلن, ut hæc
sit ejus scansio.

اصالتر رايضا تنبعتل خطاي
وجلبتل فضلرا تنبلدل عطاي

Afâlator râjîfa netnjanil chathali:
Vahiljatol fedliza netniladal atali.

*Literas و ي quiescentes, etiam in medio
versus, post affixum & latentes aliquoties depre-
hendimus; ut in v. 4. متناه; ubi versus pos-
tulatur متناهو: ne quis autem Tayam subesse
suspiciatur, ratio duplex est; prima, quod ea
non aliâs in toto pœmate (quod observare li-
cuit) occurrat; altera, quod hoc sapius acci-
dat, ubi Taya non est locus, ut v. 10. بمتله
v. 38. لعله (si eam lectionem sequamur) و
v. 45. لعينه v. 54. من قبله و افراذه. In quibus omnibus vel Caffâ, contra hujus versus
leges, admittenda est, vel quiescens in fine subin-
telligenda. Finales ي و ي quiescentes in
affixis هم ي و ي, postulante id metro, vo-
cales assumunt; illa, pro vocali præcedente,
Damam vel Kesram, post quas litera quiescen-
tes homogenea و ي plerumque delite-
sunt, hæc Fatham: ut v. 25. بونهم v. 38. و
v. 41. نفسى alia hujusmodi v. 46. علائي
git:*

P R Æ F A T I O.

git : In aliis summa cum religione leges carminis ubique observantur. Mirari autem satis nequeo (ut hoc obiter adjiciam) cujusdam temeritatem, qui, Pöeseos Arabica doctrinã explicandã satis infeliciter sibi susceptã, * affirmare ausus est, se diligenter observãsse in Carmine TOGRAI, cum in quolibet hemistichio posuisse 14 consonantes mobiles, & 10 quiescentes. De motis verum est; cum enim quodlibet hemistichium 14 syllabis constet, singulis verò syllabis literam motam inesse necesse sit, totidem motas habere hemistichium liquet. De quiescentibus etiam verum esset, si mensura hujus ميسور Maris (ut loquuntur Arabes) seu Carminis generis ميسور فاعلن integra servaretur; sed cum Aruda & Darba ex legibus jam positis, per totum poëma chabnata sint, i. e. quiescente secunda privatae, necesse est, ut in quovis hemistichio, una saltem litera ex hoc numero decedat: praterea cum in reliquis etiam pedibus Chabna sit licita, fieri potest, ut vel una, vel duæ, vel etiam tres praterea quiescentes ex dicto numero desiderentur; ut in versu quinto, in cujus utrolibet hemistichio haud plures, quàm sex, vel (si in

C 2 fine

* Quem duriusculã hic censurã perstringit Clericus, est proculdubio M. Job. Fabricius Dantisc. qui in Specim. Arabico impressi. Rostoch. An. 1638. p. 177, & 178. usdem vitur verbis, quæ hic adducuntur.

P R Æ F A T I O.

sine vocis و utrobique ي quiescens latere concipiatur) ad summum septem quiescentes habentur. Ibid. v. 169. Fere oblitus eram monere Kasiam Carminis TOGRAI ad tertiam speciem, quam supra Confertam diximus, pertinere, cum in ea tres literæ motæ inter duas quiescentes intercipientur; esse præterea solutam, in qua Rawya ي vocali Kesra movetur, qua inde Almajra dicitur, sequentem habens Waslam ي; Nudam denique, ut in qua nec Redfa, nec Tassa Rawiyam præcedat.

*Denique perpaucas, nataeque sub manu notas adiecit Arabici Studii voluptas, vestigium sui Trajectinis Musis relictura, quas grandi satis numero augere potuerat, si vel ad manum fuisset Salaheddinus Sa-fadi, qui teste Cl. Herbeloto in Bibliothec. Orient. pag. 511. col. 1. carmen illud binis satis superque justis voluminibus illustravit; vel materiam earum non antea occupasset Cl. Pocockius; vel me denique stimulasset, cui unquam parere stultissimum, sed tum maximè, quando post Homerum Ilias scribitur, scripturandi pruritus, de numero & mole, non item de virtute sollicitus. Vale autem, mi Lector, &, debitâ Versioni huic Golianæ æsimatione positâ, hõc fructu Poëmate, certissimus, esse cum hoc flore Arabi-corum Poëtarum, ut cum Arabico ihure, com-
pa-*

PRÆFATIO.

paratum, quod, quò crebrius manibùs teritur, eò latius odorem spargit fragrantissimum.

C 3

قصيدة

قصيدة

(1) ابي اسمعيل

(2) الطغراعي

1. Bst ratio Grammatica, quominus cum Pocockio dici possit ABU-ISMAEL: nam hoc est in *Rafa*. Sed in *chafda* dicendum est ابي, ABI, & ut verbis Grammatici Arabis utar in *Zjarumia* (cujus Autor est Abou-Abdallah Mohammed, Ben-Mohammed, Ben-Daoud Al Sanhagi, Eben Zjaram & de Zjaroumi. vid. D'Herbeloti. Biblioth. Orient. pag. 398.)
 الباء فتكون علامة للتخفيف في الاسماء الخمسة, i.e. *Je* (ي) est nota *Chafda*, i. e. Genitivi, in 5. illis nominibus, sc. illis, quæ supra memorata sunt, in initio Capituli de *Natis Casuum*: اخوك وابوك وحموك
 وفوك وذنو مال. Ita enim recensentur in Codice MS. Relandino, quò usus sum, nam in *Zjarumia* ab Illustri *Erpenio* edita Lugd. Bat. 1617. in 4to p. 4. & 20; sex recensentur, quæ vide: quin ibid. Celebrerr. *Erpenius* fatetur illud sextum هن non reperiri in MS S. Idem post editum hoc carmen
 VER.

VERSIO JAC. GOLII.

P O E M A

ABI-ISMAEL TOGRAI.

accuratius observatum est à Magno Pocockio in ABIL-PHARAJI *Historia Dynastiarum*, quam Latine redditam edidit Oxon. 1663. in 4to; ubi semper scribit supra Text. Arab. *Histor. Dynast. Gregorii Abil-Pharaji*, non Abul-Pharagii; quod tamen, nescio quare, in Versione Latina retinuit; uti & in Epistola ABI-Z J A A F A R Ebn Tophail: quam ab Eduardo Pocokio A. M. versam, nostri tamen Pocokii suafu atque hortatu Arabicè & Latinè editam Oxon. 1671. præfatione ornavit. Quamvis & Judæi hoc nomen *Abou* invariantum retinere soleant etiam in Casibus obliquis: ita in *Sepher Fuchasin* invenies עלי בן אבו טאלב *Ali Ben Aboutbalef*, quod Arabicè scriberetur علي بن ابي طالب: Et paulo ante בימו כבשו ישמעאלים מלכות שאם על ידי אבו עבדה *In diebus ejus subjugarunt Ismaëlita regnum Syria per manus Abou Obeida*, pro *Abi-Obeida*: atque ita pluribus in locis.

(2) De TOGRAI derivatione à TOGRA,

(3) المعروفة

(4) بالامبة (5) العجم

GRA, i. e. characterum majusculorum forma vide quæ scribit D'Herbelot in Biblioth. Orient. p. 1027. col. 1. it. ibid. p. 654. Characteres illos qui cognoscere avert, adeat Tractatum pacis factæ inter Turcicum Imperatorem & Henric. IV. Regem Galliæ A°. 1604. impress. Paris. Turcice & Gallice A°. 1615. & epistolam *Morad Chan*, an. 1633. scriptam ad Illustr. & Præpot. Ordines Belgicos in fol. in Bibliotheca MSS. torum *Relandina*.

(3) Utrum cum Pocockio reddatur *cui titulus est*, an verò cum Golio hîc, *quod vulgò dici solet*; perinde est; quia sensus non variat, nam propr. significat, *notum*. Et de re manifesta, vulgò dicunt Arabes Lexicographi المعروف: i. e. *quod vulgatum est*. vid. Giggeji Lex. Tom. 3. p. 317. Id aliàs dicitur: *حزأ حلبته*, i. e. *Titulus hujus hîc est*. vide Giggeji Lex. Tom. 1. p. 1067.

(4) Denominationem hîc fortitur Poëma à Rawya sua, i. e. *ea litera*, cui in fine cujuslibet versus perpetuò & necessariò recurrenti, totius Poematis structura quasi inmittitur, quæ quia hîc

Quod vulgò dici solet,

LAMICUM PERSARUM.

hïc est λ , ideo ab ea appellatur *Lamicum* vel *Lambdale*, id est, ad λ pertinens. Quod autem in fine versus recurrere dicitur *Rawya*, id non ita intelligendum est, quasi ea sit semper ultima versus litera, cum eam saepe alia, ut hïc, nonnunquam duæ sequantur, ut rectè scribit *Clericus* in *Prosod. Arab. p. 153.* & *Cl. Fabricius Spec. Arab. p. 182. §. ult.* Sic Poëma *Abo l'Olæ* est *Lam-Eliph*, quia in λ ubique definit. vid. *Fabric. loc. cit.* Plura de hoc *Lamico* annotavimus ex *Biblioth. D'Herbeloti*, in præfatione nostra.

(5) Hïc voce *Tograyo* noster suum *Lamicum* distinguit à reliquorum Poëtarum *Lamicis*, de quibus ex *Herbeloto* egimus in præfat. *Persas* hinc dici apud Poëtas Latinos *Achæmenes*, luculentissime demonstravit *Celeberr. Hadrianus Relandus* in *Tom. II. Dissertat. Miscellan. in octavo pag. m. 108.* quas vide.

D

(6) Go-

I. اصاله الراي صانتني عن الخطل
 وحلبه الغضل مراتني لودي
 (6) العطل :

II. مجدي اخبرا ومجدي اولاً شرع
 والشمس مراد الضحى (7) كالشمس
 في الطغل :

(6) Golius Excellentiss. in MS. annotavit quod hæc vox عطل significet etiam *privationem* & *carentiam officii*; quò credit respicere proverbium Arabicum: *عبار العمل* *العطل* *خبير من ترعرع ان العطل*, i. e. *pulvis præfectura* (sc. præsentis) *præstat crocò deposita*, id est, dicitur cum quis de quiete aut commo-
 do gloriatur. Et hunc vocis sensum Arabibus cognitissimum esse, liquet ex dicto, quod ex Arabe quodam citat Giggejus in Lex: suo Arabico, Tom. III. p. m. 43. *يعطل الرجل*, i. e. *Absque cura relictus est*; *Relictus est Vir, ita ut nihil illi agendum superfuerit*. Adeoque non monilium & ornamentorum solum, sed & *aliarum rerum privationem denotari* hæc voce rectè ex *Camusio* observavit Cl. Gol. in Lex. Arab.

(7) Occasionem tam pulchræ & commodæ
 fimi-

- I. *Firmitas mentis servavit me a lapsu,
Et decus Virtutis ornavit me in
neglecto statu.*
- II. *Gloria mea in fine, gloriaque in
principio, una est & eadem,
Prout Sol tempore illustris diei si-
milis est Soli, die jam inclinato.*

similitudinis Poëtæ nostro oblatam suspicari licet ex voce prima اصالة *Firmitas*, ad quam videtur alludere, quippe cujus radix, mediâ Dhammata, significat: *Firmâ radice fuit; Nobili stirpe oriundus fuit; Constans & cordatus fuit.* Sed mediâ fathatâ, significat: *Ingressus est tempus vespertinum, eâ vespera parte, qua اصبل, Asil dicitur, & ferè a pomeridiani temporis medio est ad Solis occasum.* Scripturus hunc versum Tograyero noster proculdubio imitatus est (ut in toto hoc Poëmate) alium Arabem Poëtam, *Abu l'Olam Mearrensem* in v. 50. qui ita sonat.

ولو شمس الضحى قدرت لعادت
مشرقة اذا هرات الزوال

i. e. *Et si Sol illustris diei posset, utique rediret*

D 2

Ad

III. فيم الإقامة (8) بالزور لا سكاني

بها ولا ناقتي فيها ولا جملي

IV. ناء عن الاهل صغر الكف منفر

كالسيف عري منناه من

الخلل

*Ad ortum, quando viderit declinandum
esse ad occasum.*

Vide Cl. Gol. versionem Latinam in Grammat. Arab. Erpen. p. 240, v. ult. edit. Lugd. Batav. 1656.

(8) Per *Zauram* intelligi hîc urbem *Bagdad*, ad *Tigrim* sitam, jam monuit *Celeb. Pocokius*; quare mirum est, cùm aliunde constet *Babylonem* ad *Euphratem* esse sitam, *Bagdad* & *Babylonem* pro iisdem urbibus haberi, uti egregiè in hoc hallucinatus est, versatissimus aliàs in rebus Orientalibus Cl. *Gravins*, qui in *Binis Tab. Geographicis* Londin. in quarto impressis 1652. p. m. 14. & 46. hæc habet: *Bagdad*, id est, *Babylon*. Cujus quidem erroris venia adhuc ægrius est danda *Angelo a S. Joseph*, qui eundem erravit in *Gazophylacio Persico* p. 88. quando vocem *Babylon*, ponit *Bag-*

III. *Quid commorarer Zauræ, ubi neque
esset domus mea,*

Neque camela mea, neque camelus meus?

IV. *Procul absens à familia, vacuus
manuum, solus,*

*Similis ensi, cui nudatum est latus
ornamentis vaginae?*

Bagdad; & mox, quasi idem foret عراق
عرب (quæ est Provincia integra Traka Ara-
bum s. Chaldaea, contradistincta عراق عجم,
i. e. Traka Persarum vid. Cl. Reland. *Tractat.
de Numm. Vet. Hebr.* p. 14. quæ est Veterum
Parthia, quæ duorum dierum itinere distant.)
Dein idem explicat per بابل, i. e. Babel, &
id quidem rectè; At denique per فسطاط,
quod est nomen *Babylonis Aegyptiacæ*, quæ
vulgò vetus Cairo, & Bablium audit. Quæ
mira, sed non unica, est in Lexico isto con-
fusio, cum tot diversarum urbium, & dis-
sitaram regionum nomina, absque ulla distin-
ctione, ad explicandum solùm nomen Baby-
lon, adhibeantur. Qui plura scire avert de hac
Urbe Bagdad, adeat *Illustr. Pocockii Historiam
Dynastiarum* p. 141. & sequ. ubi de ejus Con-
ditore *Al Mansuro* agitur. p. 156. De ejus

V. فلا صديق البه مشتكي حزني

ولا انيس البه منتهي جذلي:

VI. طال اغترابي حتي جن راجلتي

ومرحلها وقري (9) العسالة

(10) الذبل:

VII. وضج من لعب نضوي وعج لما

القي مركابي ولج الركب في

عذلي:

obsidione ab *Al Mamunide*. *ibid.* De e-
jus instauratione ab *Adado' ddaula* pag. 210.
De ejus expugnatione & direptione a *Tata-*
ris pag. 338, 339. Consulat quoque *Ga-*
brielem Sionitam in *Append. Geographia*
Nubienfis Cap. 2. ipsamque *Geographiam Nu-*
biensem in *Text. Arab.* fol. 30. col. quarta in
initio; in *editione Latina* p. 112. c. 2. & p.
204. Item *Gentii Notas ad Gulistan.*

(9) B. m. Golius in MS. hoc adjicit:

عسال

V. *Ubi nec amicus, cui fieri possit que-
rela doloris mei,
Nec socius, ad quem pertingat læti-
tia mea.*

VI. *Eò usque duraverat peregrina-
tio mea, ut ingemuerit jumentum
meum,
Ejusque sella; & aliæ, tremulæ,
tenuesque hastæ.*

VII. *Et barritum edidit præ lassitudine
camelus meus, vocemque sustulit,
quod
Attingerem stapedes meos & frequens
fuit comitatus in culpando me.*

عسال à singl. عساله *Hasta* propriè tre-
mula; unde dicitur: عسال الرمح *Concuti-
tur, quassatur hasta*: ita Poëta, اوس, in-
quit, بكل عسال اذا هن, i. e. *usurpatur
ea vox de omnibus hastis, quum vibrantur.*

(10) In Exemplari Pocockiano ب ia
الذبل *habet Dhamma*; sed in Erpeniano ha-
bet fatha: & perinde est, nam utrumque in
usu esse liquet ex Lexicis Arabicis. Sed me-
diâ fathatâ, est Plurale fractum *forma prima*;
at

II P O E M A

VIII. اريد بسطة كف استعين بها

علي قضاء حقوق للعلي قبلي

IX. والدهر يعكس (II) امالي ويقنعني

من الغنيمة بعد الكد بالفعل :

X. وذي شطاط كصدمي السرح

معقل

بمثله (12) غير هباب ولا وكل :

XI. جلو (13) الككاهة مر (14) الجدد قد

منرجت

at media Dhammata est *forma secunda*. Hinc quadruplex illa apud Arabes est imprecandi formula: ما له ذبل ذبله ما له ذبل ذبله ما له ذبل ذبله ما له ذبل ذبله: i. ذبله ما له ذبل ذبل ذبله ما له ذبل ذبل ذبله: e. *Quicquid ipsi est diminuat extenuatione quadam, in pejus ruat; uti ex Camusio notum est.*

(II) Cl. *Erpenii* exemplar habet primum ¹ in cum *Wesla*; *Pocockii* cum *Hamza* & *faiha*; at Cl. *Golini* in MS. deleuit in exemplari
Er-

VIII. *Cupio explicare manum, quò faciliùs possim*

Præstare ea, quæ debentur celsitudini conditionis meæ.

IX. *Sed pervertit fortuna spes meas, & contentum esse jubet,*

Omissò lucrò, post laborem, solo redditu.

X. *Et præditus staturâ corporis rectâ, velut exporrectæ hastæ, quæ sub femore fertur,*

A simili suo, nec metuens, nec alteri se committens.

XI. *Dulcedine animi festivi austeritate serii permistâ,*

Erpeniano cum Vesla, adscripto ۱ in margine cum Medda.

(12) *Erpenius & Pocockius legit عَمْر in Genit. cum Kefra; sed Golius in Accusativo cum fatha in ultimo legit, quod adscripsit in margine.*

(13) In exemplari *Pocockiano* est كسالة cum ۱ post ك, sed in *Erpeniano* exemplari deest ۱.

(14) In exemplari *Erpeniano* legitur اللجد,
E cum

بشدة اليأس منه (15) مرقاة الغزل:

XII. طردت سرح الكري عن وهد مقلته

والبل اغري سوام النوم بالمقل:

XIII. والركب مهبل علي الاكوار من
طرب

صاح واخر من خمر الكري ثمل:

XIV. فقلت ادعوكي للجاي لتنصرني

وانت تخذلني في الجادث

(16) الجلال

XV. (17) تنام عني وعين النجم ساهرة

وتستجبل وصيغ البهل لم يحل:

cum fatha supra ج , pro الجد per Kesra,
quod in MS. observat b. m. Golius; nam per
fatha significat *Dignitatem*, sed per Kesra est
studium, *opera*, quò sensu hìc sumitur vox
opposita الهزل quod significat: *Lusum jocum*.
(15)

Cum duritie fortitudinis ejus, & teneritate gratiæ.

XII. *Repuli gregem somnolentiæ ab aditu oculi ejus,*

Et si nox facillimè conjungat gregem somni cum oculis.

XIII. *Dum comites nutarent in sellis, agitatione aliorum,*

Qui expergiscendo ad se redirent, aliorum autem vinò somni adhuc temulentorum.

XIV. *Et dixi: Vocavi te ad magnum negotium, ut juvares me,*

At tu destituis me in casu difficili.

XV. *Obdormiscit oculus meus; sed oculus stellarum vigilat;*

Mutatque statum, dum nigredo notis immutata manet.

(15) *قوة* In Erpeniano & Pocockiano exemplari *س* habet *fatha*, sed debet habere *Kesra*.

(16) In exemplari Erpeniano *ح* est cum *Dhamma*, sed in Pocockiano est cum *fatha*.

(17) Contra fidem MSS. legi *تنام العين* ait

XVI. فهل تعين علي غي همت به

(18) والغى يزرجر احبانا عن

الغشل:

XVII. اني اريد ظروف الحكي من اضم

وقد حماه رماة الحكي من ثعل :

XVIII. يحمون بالببيض والسمر اللدان به

سود العداير حمر (19) الحلي

والحلل:

XIX. فسر بنا في نمام الليل معثفا

ونفجة الطيب تهدينا الي

الحلل :

تمام عنى *Pocok*. in Not. p. 67. & legi jubet
 (18) Golius 7^m ad vocem الغي citat lo-
 cum ex Coran p. 187. lin. 14. ubi exstat
 و قد تبين الرشيد من الغي & similem locum
 addit

XVI. Num fortè adjuvabis me in juvenili facinore, quod in animum induxi mihi,

Siquidem ejusdem facinoris consilium revocat quandoque a timiditate.

XVII. Equidem cupio viam capessere ad vicum montis Idam,

Quem tueri solent sagittarii tribus Tuolitarum.

XVIII. Tuentur micantibus gladiis & tenacibus hastis in eo

Nigras capillos (virgines) rubicundas monilibus, & striatis vestibus.

XIX. Tu autem ito nobiscum sub praesidio noctis declinando a communi via,

Nam afflatus odorum deducet nos ad castra.

addit ex Zjeuhari الرشاد خلاف الفي.

(19) Erpeniana editio legit *Alholi*; sed *Golius* corrigit in MS. & legit *Alhali*; quod & *Pocockiana* editio agnoscit,

E 3

(20) Poë-

XX. فالحب حبب العدي والاسد مراضة

جول الكناس (20) لها غاب من

الاسل :

(20) Poëtam Arabem *Abo'l Olam* hîc plagii literarii in *Specim. Arabico* p. 85. & 86. minùs circumspèctè insimulare ausus est *Cl. Fabricius*; dictitans *Abo l'Olam* hoc hemistichium *Tograi* pro suo venditâsse in Carmine suo & quidem vî, 11. ubi ait :

وجاعل غابه الاسل الطوال

i. e. *Constituens sylvam suam hastas proceras*; uti vertit *Illustris Golius*; vide totam istius Poëmatis versionem Latinam à *Golio* elaboratam, & annexam *Grammatica Expeniana* Arab. p. 230. lin. antepenult. cum contrarium esset affirmandum à *Cl. Fabricio*. Nam si gravissimo standum judicio *Celeberr. Herbeloti* in *Biblioth. Orient.* p. 1027. *Tograyo* noster obiit A. 513. *Hizra* (vulgò *Hegiræ*) cùm *Abo' l'Ola Mearrensis*, de quo hîc sermo est, longè antea esset mortuus, Anno sc. *Hizra* 449, i. e. J. C. 1057. vid. loc. cit. p. 27. col. 1.
Quæ

XX. *Utique Amasiam, ubi hostes &
leones cubant,
Circum dorcadum latibula, quibus
silva est ex hastis,*

Quæ intercapedo 64. annorum facilè contrarium probat, sc. *Tograyum* hìc *Abo' l'Ola* verba imitatione expressisse. Et certè si ex themate, quod carmine ambo sunt complexi, augurari licet; nã tu crederes hoc *Abo' l'Ola* pœma esse illud *Lamicum*, cujus gloriam non modo æquare, sed & superare hõc *Lamico* conatus est *Tograyo*. Nam est carmen *Lam-Elif*; *Tograi* vero & *Lam-Je*, ut ita loquar. Thema in utroque ferè idem est. Et, quod reliqua non leviter confirmat, versuum pedes in utroque Poëmate sibi respondent, ut nec lac lacti, nec ovum ovo similius. Sed quia pœma *Abo' l'Ola* non insignitur titulò *Lamici* expressõ, in re probabili id confidentiùs adstruere non licet. Dignissimum Genio Arabico est pœma utrumque, & fas est, ut Lector hocce

*Committat Vates, & comparet inde Ma-
ronem,*

At-

XXI. نوم ناشبة بالجزع قد (21) سقت

نصالها (22) بمباه الغنج

(23) والكحل :

*Atque aliâ parte in trutina suspendat Ho-
merum.*

Ut in Sat. VII. vs. 435. & 436. ait Juvenalis.

(21) In exemplari *Erpeniano* سقت legitur *Shakiath* cum fatha sed in *Pocockiano* *Shokiat* cum *Dhamma*.

(22) *Bimiâhi* بمباه ita est in *Pocockiano* exemplari cum fatha supra ^ا; sed illud fatha deest in *Erpeniano*.

(23) Veteres, ut & hodie fit, pulchritudinem ex oculis æstimabant, quos ideoque mirum in modum expingebant. Tanta est decoris affectatio, ut tingantur oculi quoque, inquit, *Plinius* Lib. II, 37. unde illud est apud *Juvenal.* Sat. II. v. 93.

*Ile supercilium madidâ fuligine tinctum
Obliqua producit acu, pingitque trementes
Attollens oculos.*

Quos *orbes stibiô fuliginatos* vocat *Hieronymus*. Invaluit mos idem apud Orientales femellas quæ ut oculos suos faciant angustiores, *stibi-
bium*

XXI. *Peto, educatam in flexu vallis,
quæ imbuit*

*Spicula sua aquis teneri intuitus, at-
que nigredinis.*

bium sive كحل الكحل Hebr. adhibent, unde Græcis πλατύφθαλμον appellatur, uti observavit Theodor. Petrus Cimber in Adag. & Sentent. Æthiopicis edit. in quarto Lugd. Batav. 1660. Promisit etiam suis Mohammed puellas μεγαλοφθαλμους (Arab. العيون) in Paradiso cælesti, quæ pulchritudo eô tempore & loco summa æstimabatur; uti & apud veteres Græcos: Unde apud Homer. Iliad. α, v. 551.

Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα βοῶπις πότνια Ἥρη,
i. e. *Huic respondit deinde bovinos (i. e. magnos) oculos habens veneranda Juno. Quam vocem βοῶπις brevium Scholiorum Autor ita explicat: εὐόφθαλμος, καλή, i. e. Pulchros oculos habens, pulchra. Atque ita ferè Hesychius: βοῶπις, i. e. μεγαλόφθαλμος, εὐόφθαλμος, μεγαλόφωνος. Ἐυπολις δὲ τὴν Ἥρην βοῶπις. i. e. Magnos oculos habens, pulchros oculos habens, magna voce prædita (ubi confundit derivata ab ὠψ cum derivato ab ὄψ)*

F

Eu-

XXII. قد نرا (24) طيب (25) احاديث
الكرام بها

ما (26) بالكرام من جين
ومن بخل :

XXIII. تبنت نامي الهوي منهن في
كيد

حري وناس القري منهم علي
القلل :

*Eupolis autem ita appellat Junonem oculos bo-
vinos habentem. Quam quidem expressionem
mutuati videntur Græci ab Arabibus, apud
quos eadem vox عين, عا, significat ocu-
lum & bovem. Et profecto mirum est pro
diversitate hominum adeò diversa reperiri de
pulchritudine judicia, idemque, quod pul-
cherrimum est aliis, aliis deforme videri. Sic
inter Maldivenses, quò quis pilosior, dentef-
que habet rubicundiores, eò pulchrior est.
Mexicanis frons exigua & pilosa maximè pla-
cet. Guinenses præcipuè commendant un-
gues prolixi, nasusque complanatus. Aures in
humeros usque pendulas amant Peruviani &
& Malabares. Æthiopibus eximiè laudantur
crassio-*

XXII. *Exauget gratiam sermonis liberalium Virorum de ea,
Quæ (est) in honoratis sceminis modestia ac frugalitas.*

XXIII. *Totam noctem durat ignis amoris ab iis (excitatus) in præcordiis
Ferventibus, & ignis hospitalitatis a viris accensus in collium fastigiis.*

crassiora labia. Mosambicensibus imprimis arident, eisdemque in amorem sui trahunt dentes acutiores, quos ideoque limâ faberrime exacuunt. Exiguissimis pedibus impensè delectantur Sinenses. Et gentibus aliis alia sunt in æstimanda pulchritudine iudicia; de quibus plura vide apud *Rochefortium* in *Histoire Naturelle & Morale des Iles Antilles*. Lib. 2. c. 9.

(24) Est in exemplari *Pocockiano* cum *fattha*, quippe in Accusativo; sed in *Erpeniano* est *Dhamma* ut in Nominat.

(25) In editione *Pocockii* ☪ habet *Kesra*; sed in *Erpeniana Golius* correxit per *fattha*.

(26) Apud *Pocockium* ☪ habet *Kesra*; sed

XXIV. يقتلن انضاء حب لا حراك بهم
وينحرون كرام الخيل
(27) والابل:

XXV. يشغي لديغ العوالي في بيوئهم
بنهلة من غدير الخمر (28) والعسل:
XXVI. لعل (29) المامة بالجرع (30) ثانبه
(31) يدب منها نسيم البرء في
علي:

XXVII. لا اكراه الطعنة (32) النجلاء قد
شغعت

Golius correxit in exempl. Erpen. per fatha.

(27) *Erpeniana* editio habet *fatha* in penultima; sed *Pocockiana* habet *Kesra*.

(28) Ad hunc versum annotavit ipse *Cl. Golius* in MS, vel recentis oris rorem intelligit, vel suaves amicæ voces, uti in Cantic. Cant. c. 1v, 11. *Favum distillant labra tua ô sponsa, mel & lac sub lingua tua*: ubi in Textu Arabico est eadem vox, quæ in hoc versu

To-

XXIV. Occidunt illæ debiles amore,
 ut nullus in ipsis supersit motus,
 Et jugulant illi robustiores equos &
 camelos.

XXV. Sanabitur sauciatus hastis in
 tabernaculis eorum,
 Haustu vel uno è lacu vini & mellis.

XXVI. Forsan a descensu (meo) in
 vallem illam secundo
 Obrepet Zephyrus medicinæ morbis
 meis.

XXVII. Nequaquam abhorrebo confos-
 sionem amplam, modo conjuncta sit

Tograi : سفتاک یقظران شهدا تحت
 لسانک عسلا ولینا

(29) Editio Erpen. legit primam literam l
 cum *fatha*; sed *Pocock*. cum *Kefra*.

(30) Editio *Pocock*. legit ultimam literam
 ð cum *fatha* & Accusativi Nunnatione; sed
Erpen. cum *Dhamma* & Nominativi Nunna-
 tionem.

(31) Media Consonans ۛ in *Pocock*. Edit.
 habet *Kefra*; sed *Dhamma* in *Erpeniana*.

(32) *Cl. Erpenius* in exemplari suo legit
 F 3 البغلا

برشقة من فبال الاعين (32) النجيل:

XXVIII. ولا اهاب الصغاح (33) البيض

نسعدي

باللمح من (34) خلل الاستار

والكلل:

XXIX. ولا اخل بغرلان (35) اغارلها

ولو دهنتني اسود الغبل بالغبل:

XXX. حب السلامة (36) يثني عزم صاحبه

عن المعالي ويغري المرء بالكسل

البخلاء *Albach'lâa*; quod significat *parcam, tenacem*, (i. e. tenuem) confossionem. Sed *Golius* noster voci deletæ substituit in margine aliam, sc. *Alnezilâa*, i. e. amplam & patentem: quod est contrarium, & quoque est in exempl. *Pocock*.

(32) Hic eodem modo vox occurrit in citatis exemplaribus. *Erpenius* retinet suum *Albchali*; sed & idem ut in præcedenti linea corrigit *Golius* النجيل *Alnozjali*; suumque *Alnozjoli* obtinet *Pocockius*.

(33) Cl.

Cum jaculatione una, quæ fiat a sagittis oculorum patentium.

XXVIII. Neque extimesco laminas gladiatorum, modò beent me

Velle vi intuitu per hiatus cortinarum & tenuium velorum.

XXIX. Neque verebor inter dorcades (receptus) blandiri ipsis,

Etiamsi insiliant in me Leones lustrorum cum vi & insidiis.

XXX. Amor incolumitatis avertit consilium Domini sui

Ab excelsis rebus, & adducit hominem ad ignaviam.

(33) Cl. Erpenius legit *Albeidi*, quod & retinet *Golius*; sed *Pocockius* legit *Albeida*.

(34) In *Erpeniana* editione legitur *Chillali*; sed in *Pocock*: *Challali*.

(35) Ad hanc vocem Cl. *Golius* in MS. citat adagium Arabicum ex Libro de *Vitiis Animalium*: اغترل من اغترال, i. e. *Amatoris illiciti magis deditus, quam capreolus*. In de Gallis est *gazouiller*, i. e. garrire.

(36) Editio *Pocockiana* legit *jahni* cum *fatha*

am,
Sed
ine
lam
uo-
ci-
um
or-
ali;
ius.
Cl.

XXXI. فان (37) جنحت اليها (38) فاتخذ
نقلا

في المرض او سلما في (39) الجو
فاعتزل:

XXXII. ودع غمار العلي للمقدمين علي
مركوبها واقبئع منهن بالبلل:

XXXIII. مرضا الذليل (40) بخفض العيش
(41) مسكنة

والعز عند مرسم (42) الاينق الذلل

XXXIV. فادرا (43) بها في نجوم البيد
جافلة:

fatha supra primum ي idque in prima Con-
jugatione ubi construitur cum *Accusativo pers.*
& عن *Rei* & significat, quod hic est, *A-*
vertit. Sed *Erpeniana* editio legit *Fothni* cum
Dhamma supra ي primum, quod est in
Conj. IV.

(37) Cl. *Erpenius* legit *Zjanato* in 1. *pers.*
Sed cum *Golio* nostro hic legit *Pocockius* *Zja-*
nata in 2. *pers.*

(38) *Erpeniana* editio legit و line puncto,
sed

XXXI. *Quod si illuc propendeas, sumito tibi cryptam*

Sub terra; aut scalas in aethere, & supersede.

XXXII. *Ac relinque gurgites grandium facinorum iis, qui feruntur*

Ad tentanda ea, iisque omissis, contentus esto exiguo rore.

XXXIII. *Acquiescere submisso animo in humiliore sorte inopia quaedam est,*

Gloria autem est in itinere camelarum obsequentium.

XXXIV. *Impelle ergo eas in media deserta cursu veloces,*

fed Pocockiana legit ÷ cum puncto.

(39) Editio Erpeniana legit لحو Alzjowi, sed Pocockiana legit Alzjawwi.

(40) Editio Erpeniana legit Bichifdi; sed Pocockiana Bichafdi.

(41) Erpenius legit Mashkinaton, Pocokius autem Mashkanaton.

(42) Editio Erpeniana legit الانبق Alanjoki; sed Pocockiana الاينق Alajniki.

(43) Cl. Erpenius legit بخور Bochûri, quod

G

MS.

معارضات (44) مثاني اللجم
(45) بالجدل:

XXXV. ان العلي حدثني وهي صادقة
فبما تحدث ان (46) العز في
النقل :

XXXVI. لو ان في (47) شرف الماوي
بلوغ مني :
لم تشرح الشمس يوما دارة الحمل :

in MS. delevit *Golius*, adscripto in margine
نحوي *Nohûri*, quod & *Pocockius* habet.

(44) Vocem hanc significare quoque *duplices ansas* notat in MS. *Golius*.

(45) Cl. *Erpenius* legit duas penultimas syllabas cum duplici *fatha Bi'lzjadali*; sed *Pocockius* eum duplici *Dhamma Bi'lzjadoli*; & notat ad hanc vocem in MS. *Golius*, quod significet *coriacea lora*.

(46) Vides, mî Lector, vel iudice hoc Arabe Poëta, non temerè, relictâ patria, exteras oras perlustrari. Tritum est illud Arabis sapientissimi العالم بأرض ميلادہ
i.e. *Eruditus in patria*

Imitantes scapos freni coriaceis habentis.

XXXV. *Equidem nobilitas ipsa dixit mihi (ipsa autem verax esse solet, In iis, quæ prædicat) gloriam consistere in itineribus.*

XXXVI. *Quod si in sedis eminentia esset apex volorum, Non excederet Sol unquam circuitu Arietis.*

tria sua, est uti aurum in fodina sua.

(47) Cl. Golius in MS. hęc ex Arabe quodam hæc annotat : الشرف هو اعز موضع للكوكب في الغلك والهبوط ضده ; i. e. Alsherapho (Græcis est ὑψιστος) est locus, ubi Planeta maximum lumen fundit in sphaera sua, و Hebutho est contrarium ejus. Idem ibid : والوج هو اعلا موضع للكوكب في فلكه ; و الحضيض ضده ; i. e. Et Aux (unde Mathematicis adhuc dicitur Aux, uti multæ aliæ voces Astronomicæ, Zenith, Nadir, Almucanbarat, Almanach &c. quæ ab Arabibus ad nos pervenerunt) est locus excelssimus Planeta in sphaera sua, و Hadydo est oppositum

XXXVII. اهبت بالحظ لو ناديت مستمعا

والحظ (48) عني بالجهال في
شغل :

XXXVIII. لعل ان قد بدا فضلي ونقصهم

لعينه نام عنهم او تنبه لي

XXXIX. اعلل النفس بالامال

امر قبها

ما (50) اضيق (51) العيش لو لا

(52) فسحة الامل

وشرق الشمس : *fitum ejus. Et mox adjicit: الشمس*
والحمل بيت الم ريخ , i. e. *Et Scherapho* (i.
e. *شرف*) *Solis est Aries domus Martis. Qui*
de Astronomicis hisce plura scire avet, & MSS.
destitutus est, consulat Librum cui titulus
Perficus, *جام كبتي نما*, i. e. *speculum*
mundum representans: at ipse Arabicè & La-
tinè editus est ab *Abrahamo Ecchellensi*, Pa-
risiis 1641. p. 35. & sequ. item Tabulas Astro-
nomicas *Shah Cholgi*, editas a *Johanne Gra-
vio* Lond. 1653. & *Mohammedis AlFraganii*
Elementa Astronomica, cum *Notis Jac. Go-
lii* edit. Amstel. 1669.

(48) Edi-

XXXVII. *Clamavi ad Fortunam, ac
si vocâssem, quæ auscultaret,
At Fortuna, me derelictô, in insi-
pientibus occupata est.*

XXXVIII. *At si fortè unquam appa-
ruisset virtus mea, & illorum de-
fectus*

*Oculo ipsius, dormiret ab illis, & evi-
gilaret mihi.*

XXXIX. *Laetavi animam spebus,
quas captavi:*

*Quàm angustissima enim vita est, ni-
si (adsit) amplitudo spei!*

(48) Editio Erpeniana legit *عنى* *Anni sine
fatha supra ي*, sed Pocockiana legit *Annia
cum fatha.*

(49) Editio Erpeniana legit *Aollilo*; sed
contrariè Pocockiana legit *Oallilo.*

(50) Erpenius legit *Adjako*; sed Pocockius
Adjaka.

(51) Cl. Erpenius legit *Alayscho*, sed Po-
cockius *Alayscha.*

(52) Hic Pocockius legit *Foshato*: sed Er-
penius *Foshata.*

XL. لم ارنض العيش والايام مقبلة
فكيف ارضي وقد ولت علي العجل :

XLI. غالي (53) بنغسي عرفاني بقبمتها
فصنتها عن رخبص القدر
(54) مبتذل :

XLII. وعادة النصل ان (55) يزهي
بجوهره

ولبس يعمل الا في يذي (56) بطل :

XLIII. ما كنت اوثر ان يمتد بي زماني
حتي اري دولة الاوغاد
(57) والسغل :

(53) Cl. *Erpenius* permittit *ي* quiescere in
praecedens *Kezra*, & legit *Binaffhi*; sed *Po-*
cockius legit *ي* cum *fatha*, ut sit *Binafshija*.

(54) In exemplari *Erpen.* legitur *د* in voce
ن. *مبتذل*; sed in *Pocok*, est *ن*.

(55) Editio *Erpeniana* legit *يزهوي* *Fezha*
in *Activo*; sed *Pocock*, legit in *Passivo* *Fozha*.

(56) Ex hac voce & sensu commodè de-
rivari posse tritam illam vocem Gallicam *Ba-*
taille, pralium, credible est, quia in illo exseritur
virtus

XL. *Haud potui acquiescere vitæ, cum
dies arriderent secundi;*

*Quomodo igitur acquiescam, cum ter-
gum verterint derepente?*

XLI. *Pretium auxit animæ, quod co-
gnoscerem dignitatem ejus,*

*Ideoque servavi eam a vilitate pretii
neglectâ.*

XLII. *Solet gladius spectabilis videri
splendore suo,*

*Sed haud quidquam efficit nisi in ma-
nibus Herois.*

XLIII. *Non optavi ut prorogaretur
mibi tempus meum,*

*Donec viderem imperium servilium
& infimorum.*

virtus militum, & ab ignavia dignoscitur for-
titude. Et ut ibi strenuis mixti sunt ignavi;
sic mixtam otii & fortitudinis significationem
habet vox بط.

(57) Apud Cl. *Erpenium* legitur س cum
Dhamma, Vashshofali, quod neque in textu
neque in Notis suis admittit *Pocockius*, sed
vult legendum per *Kesra vashshifali*.

(58) In MS. Cl. *Golinus* sic explicat vocem
وعد, sc. est *servilis*, qui *famulatur ventris ergo*.

(59) Cl.

XLIV. تقدمتني اناس كان شوطهم
وراء (59) خطوي ان امشي علي
مهمل :-

XLV. هذا جزاء (60) امرء اقرانه درجوا
(61) من قبله فتمني فسحة الاجل :-

XLVI. وان علاني من دوني فلا
عجب
لي اسوة بانحطاط الشمس عن
نرجل :-

XLVII. فاصبر لها غير محتمل ولا ضجر
في جانب الدهر ما يغني عن
(62) الحبل :-

*Chat-
vi idhsa; sed Pocokius* اذا خطوي (59)
Chatvija idh. ان خطوي

(60) Editio *Erpeniana* legit penultimam
cum *fatha*, sine *nunnatione*, *Emrai*; sed *Pococ-
kius* cum *Kesra* & *Nunnatione*, *Emriin*.

(61) In exemplari *Erpeniano* est في قبله
sed in *Pocock*. est من قبله ; quod tamen nescio
cur mutaverit in *Notis suis Pocockius* p. 194.
&

IV. XLIV. *Præcesserunt me homines qui-
dam, quorum consistebat cursus
Pone passum meum, cum incedo lento
gressu.*

V. XLV. *Hoc præmium est viri, cujus
socii cum ad superos abierint
Ante illum, optat dilatari sibi vitæ
terminum.*

VI. XLVI. *At superari me ab inferiore
haud mirum est,
Solatium mihi est in depressione Solis
infra Saturnum.*

VII. XLVII. *Sustine ergo ea, nullis utens
artibus, neque impatienter te ge-
rens:*

*In accidentibus temporis (est) quod
efficiet, quo minus indigeas com-
mentis. (62)*

& scripsit في قبله; nisi citaturus observatio-
nem de vocibus من قبل ex Erpeniana A-
nalyfi in v. 5. *Swat.* LXIV minus attendit ad
من & في.

(62) Distichon hoc deest in exemplari Er-
peniano, quò usus est *Celeberr. Golius* noster;
H sed

sed in hoc MS. ex Libro السبكي ipse *Golius* adscripsit iisdem literis & punctis Arabicis, quibus illud expressit Cl. *Pocockius*, sed sine ulla profectò versione; quam (ne purpurae laciniam attexerem) ex Illustri *Pocokia* hìc mutuati sumus. Sed ne conqueraris, Lector amicissime, de omiſſa versione *Golii* in hoc disticho, ecce, cùm hìc fiat Patientiæ commendatio, pensabimus id abunde hoc Carmine Arabico inedito, quod Pirata quidam Arabs, captivus in Angliam delatus, composuit, & illic in carcere relictum, Anno 1635, a Professore quodam Arabicæ Linguæ explicatum fuit:

اصبر لان الصبر شان الكرام
 مفتاح الصبر باب الفرج حل به
 باب الصابرين مفتوح ولا فيه نرحام
 في الجنة واهل الصبر تدخل عليه
 ان ضاقت امورك من جميع الجهات
 لا تقلق ولا تجرح ولا تنزعج
 الدرع بدرع الصبر للمكرهات
 ولا

ولا بعد الصبغ الا وجمال الفرج
وهذا زهرمان الصبر ملكك بالثني
كقبض علي جهر فندجر من البلا
وان عينا سعد تلقف كفت
سحايها بالدمع يما مهولا :

i. c.

*Patiens esto , quoniam patientia proprietas
est Nobilium ,*

*Clave patientia porta gaudii , (s. relaxatio-
nis) aperitur .*

*Porta patientium aperta est , & non est in
ea compressio ,*

*Et in Paradisum turba patientia (id est , pa-
tientes) intromittuntur per eam :*

Si angustae fuerint res tuae ex omni parte ,

*Ne turberis , neque angusteris , neque mo-
lesteris :*

In lorica patientia est lorica adversus adversa ,

*Et non est post angustiam nisi status relaxa-
tionis .*

*Et hoc tempore patientia possessio est (v. re-
gnum) in qua*

H 2

Eß

XLVIII. اعدى عدوكى ادنى من

(63) وثقت به

فكانم الناس واصحابهم علي

دخل :

XII. وانما رجل الدنيا (64) وواحدة

من لا يعول في الدنيا علي

رجل :

Est quasi comprehensio super prunis ; ei liberatio ab infortunio.

Etsi oculi felicitatis percussi fuerint, suffecerint

Nubes eorum lacrimis perpetuò stillantes.

Ultima obscurius erant expressa , reliqua sat clare. Tu autem vide, lector, num quid modestius , elegantius , immo sanctius , vel componere , vel effingere in captivi solatium possis. Certè si ab inerudito prædone maritimo , pingue quiddam aliàs , crassum & barbarum, sonante , concinnari potuit ; quantâ se Venerum gratiâ Poëmata doctissimorum

XLVIII. *Infestissimus inimicorum tuorum, proximus est, cui confidis,*

Ideoque cave tibi ab hominibus, & socius esto ipsis in versutia.

XII. *Enimvero ille Vir mundi est, atque unicus ejus phœnix, Qui non dependet in mundo a viro quoquam.*

morum Vatum Arabicorum, qui apud sciolos quosdam Orientalium Literarum Censores, suæ incitiæ forices, immerito, malè audiunt, commendare credis?

(63) In exemplari *Erpeniano* ﷲ habet *fatha*, & legitur *Whathakta*; sed in *Pocock*, habet *Kesra Wasikta*.

(64) Hòc elegiò mactat R. *Judam Sanctum*, qui Traditiones hactenus ore propagatas in corpus Misnicum redegit, Magnus *Maimonides* in Præfatione ad סדר זרעים, quod fuerit *فرد عصره وواحد زمانه*: quod *Pocockius* noster transfert, *seculi sui phœnix, atque unicum temporis decus.*

L. وجسن ظنك (65) بالايام (66) مجرة

(67) فظن شرا (68) وكن منها

علي وجل :

LI. غاض الوفاء وفاض الغدر

وانخرجت

مسافة الخلف بيد القول والعمل :

LII. وشان صدقك عند الناس

كذبهم

وهل يطابق معوج بمعتدل :

LIII. ان كان ينفع شي في ثباتهم

علي العهود فسبق السبق للعزل :

(65) Apud Cl. *Erpenium* non est Articulus & legitur بالايام, sed apud *Pocokium* est, qui legit بالايام.

(66) Editio *Erpen.* legit *Monzazjaton*; sed *Pocok* *Menzjazaton*.

(67) Exemplar *Erpen.* habet *fatha* supra litteram

L. *Quod bene opinaris de hominum moribus, (animi) quædam impotentia est;*

At tu opinare malum, & de iis tibi cave.

LI. *Decrevit fides, accrevitque dolus, ac magno hiatu diductum est Intervallum discriminis inter dictum & factum.*

LII. *Et dedecorat veracitatem tuam apud homines falsitas ipsorum; Num enim congruat incurvum recto?*

LIII. *Quod si profu quidquam ad firmandos illos In servandis pactis, equidem potior est gladius querelâ.*

teram ط & legit, Fedanna; sed Pocock habet Dhamma, fedonna.

(68) Malè in impressa Pocockii & Erpenii editione legi او سن, dudum observavit Cle-ricus in Prosodia Arabica p. 64; quando ait: legendum esse pro او سن (quod versus non fert) و سن, idque ex MSS. fide, uti serius (operis typographicis absolutis) deprehendit.

(69)

LIV. يا واردا (69) سور عيش كله
(70) كدم

انفتت صفوك في ايامك
(71) الاول:

LV. فيم اقتحامك (72) ليج البحر
(73) تركيه

وانت يكعبك منه مصة الوشل:

LVI. ملك (74) القناعة لا يخشي
(75) عليه ولا

يحتاج فية الي الانصار
والخول:

(69) Editio *Erpeniana* legit mediam literam و cum *fatha* & *Hamza*, ut fit *Shovara*; sed *Pocockiana* cum *Zjezma* (quod & metrum postulat) *Shovra*.

(70) Media radicalis in editione *Erpen.* habet *Kesra*, & est, *Kediron*; sed in *Pocockii* habet *fatha*, atque *Kedaron*.

(71) Apud *Erpenium* legitur *Alauwali* cum *fatha* supra ا, & *tesdid* supra و; sed apud *Pocockium* ا habet *Dhamma* & و caret *tesdid*, atque *Alovali*.

(72)

LIV. O tu! qui haurire gestis reliquias
vite, (quæ) totæ sunt turbidæ,
Perdidisti limpidiorem partem tuam
in diebus tuis primis.

LV. Quamobrem præcipitem dederis te
in profunda maris, quod navi-
gas,
Cum satis sit tibi ex eo sorpsisse pau-
lulum?

LVI. Regno contenti animi haud me-
tuitur quidquam, nec
Opus est in eo adjutoribus ministrif-
que.

(72) Exemplar Erpenii legit ع ل Lochcha,
quod delevit Golius, adscripto ع ل Lozja,
quod & Pocockius legit.

(73) Legit Erpenius ع ل Terkanoho,
quod delevit Golius, substituto ع ل pro ع ل
Terkaboho, quod & Pocockius agnovit.

(74) Apud Erpenium est Kesra sub ق , ut
fit Alkinâti; quod correxit in margine Go-
lius per fatha, estque Alkanâti, quod &
Pocockius vult legendum.

(75) Ultima litera ع habet fatha apud Er-
penium

LVII. *Speras perenne quidquam in do-
mo, cui non est firmitas ulla,
Et audistiné de umbra, quæ immu-
tata maneat?*

LVIII. *Et ô conscie, qui abscondita ex
alto perspicias,
Tace, erit cùm in silentio refugium
(est) ab errore.*

LIX. *Dudum promovissent te ad digni-
tatem, si animum applicuisses illi,
Sed cave tibi ipsi, ne pastum ince-
das cum grege, qui vagatur sine
pastore.*

*penium, adeoque est Meiba; sed habet Kesra
apud Pocock, estque Meibi.*

(76) *Sublata est Nunnatio in exemplari
Erpeniano*

LVII. ترجو البقاء بدار لا ثبات لها

فهل سمعت بطل غير منتقل:

LVIII. ويا خبيرا علي الاسرار مطالعا

اصمت ففي الصمت (76) منجاة

من التزلل:

LIX. قد مرشحوك لامر (77) ان فطنت

له

فاربا بنفسك ان ترعي مع

الهمل:

*Erpeniano estque menzjato; sed additur nun-
natio apud Pocockium.*

(77) *Celeberr. Erpenius legit لو, sed Po-
cockius ان, quod idem est.*

F I N I S.

F O T A I S

LVI. ...
...

LVII. ...
...

...

LX. ...
...

...

...

...

Epistola ad ...
...

F I N I S

mgll

De 11329

ULB Halle
001 063 650

3/1

Nur für d. Lesesaal

